

Ramverk för intern utbildningsutvärdering på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå vid Örebro universitet

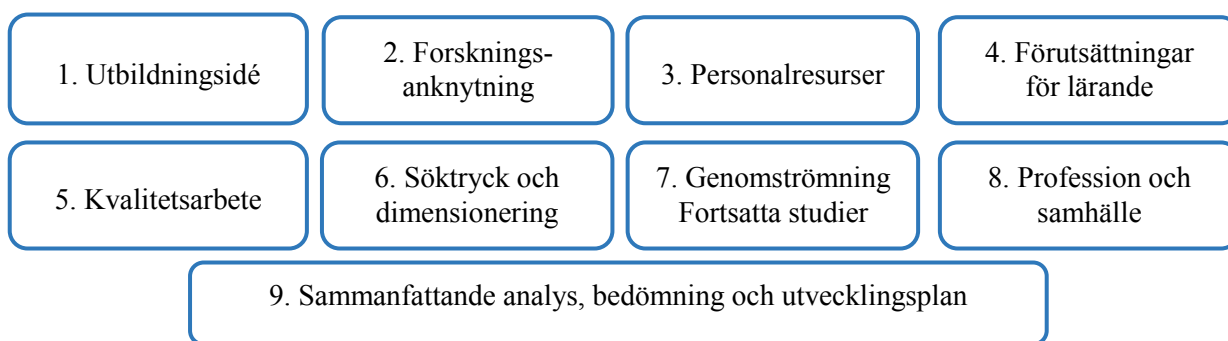
Inledning

I enlighet med Örebro universitets kvalitetssystem¹ och med avstamp i universitetets vision och strategiska mål ska all utbildning genomgå intern utbildningsutvärdering vart sjätte år. Syftet är att bidra till utbildning med hög kvalitet genom en kontinuerlig kvalitetsutvecklingsprocess. Fakultetsnämnderna är ytterst ansvariga för utbildningarnas kvalitet och utbildningsutvärderingarna genomförs därmed på uppdrag av fakultetsnämnderna.

Utöver att säkerställa utbildningarnas kvalitet ska genomförandet av utbildningsutvärderingen bidra till den fortsatta kvalitetsutvecklingen, både inom ämnet och vid lärosätet i stort. Detta sker dels genom ämnets egna iakttagelser och reflektioner i samband med att utbildningsutvärderingen genomförs, dels genom de åtgärder fakultetsnämnden eventuellt beslutar om, samt genom det förbättringsarbete som ämnet genomför.

Kursvärderingar, programuppföljningar och utbildningsutvärdering kompletterar och bygger på varandra, vilket skapar en kvalitetsutvecklande länkning från kurs till program till ämne.

Utbildningsutvärderingen omfattar följande utvärderingsområden:

I dokumentet refereras till **ämnet** som utvärderingsenhet och detta innefattar **huvudområdet** för utbildning på grundnivå och avancerad nivå samt **ämnet** för utbildning på forskarnivå (se modell på s. 2). På samma sätt används begreppet **studenter**, vilket omfattar studenter på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

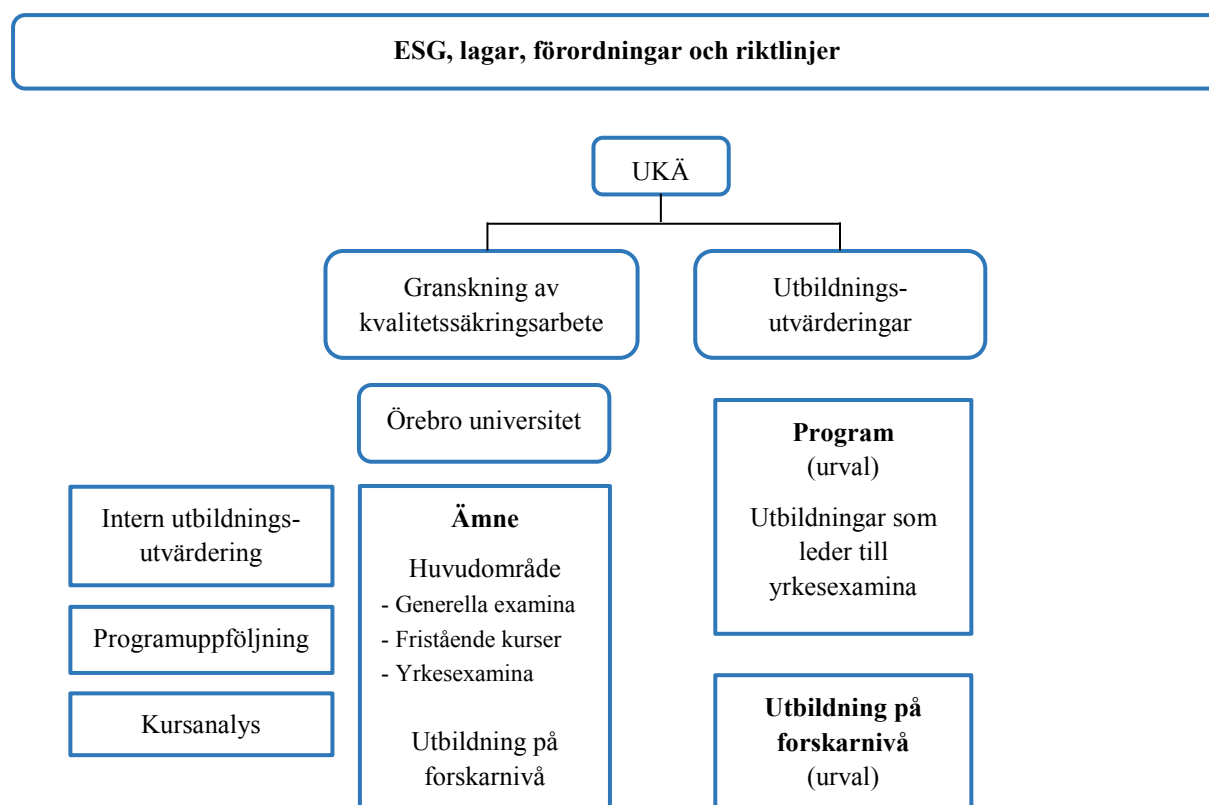
¹ Övergripande kvalitetssystem för utbildning och forskning vid Örebro universitet (2021), ORU 2021/04932

Bakgrund och modell för kvalitetssäkring

Enligt de gemensamma standarder och riktlinjer som används för utvärdering av utbildning inom Europa, European Standards and Guidelines (ESG)², ska utbildningar regelbundet granskas både internt och externt. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utvärderar ett urval av utbildningsprogrammen, främst utbildningar som leder till legitimationsyrken.

I enlighet med högskolelagen ansvarar lärosätet för att säkerställa hög kvalitet i sina utbildningar. Vid Örebro universitet bidrar det övergripande kvalitetssystemet och detta ramverk till att skapa systematik i kvalitetssäkringsarbetet. UKÄ utvärderar i sin tur varje lärosätes kvalitetssäkringsarbete, inklusive den lokala modellen för att följa upp utbildningar. Den utvärdering som UKÄ genomför utgår från enskilda program. För att fånga upp även övriga delar av utbildningsutbudet utgår den interna utbildningsutvärderingen från ämnet.

Utöver granskning av UKÄ kan det finnas fristående ackrediteringsorganisationer som utvärderar universitetets utbildning. Fakultetsnämnden kan, mot bakgrund av en sådan extern utvärdering, besluta om att helt eller delvis undanta ett ämne från intern utbildningsutvärdering.

² European standards and Guidelines (ESG) är gemensamma standarder och riktlinjer för högre utbildning inom Europa. En länk till ESG på svenska finns på Universitetskanslersämbetets websida www.uka.se.

Genomförande av utbildningsutvärderingen

Självvärderingen

Kärnan i en utbildningsutvärdering är ämnets självvärdering. Genom självvärderingen har institutionen möjlighet att såväl presentera som reflektera över utbildningen inom ämnet, både program och kurser, och ämnets verksamhet i relation till de utvärderingsområden som framgår av detta ramverk. Om det inom ämnet bedrivs utbildning som leder till yrkesexamina är det möjligt att redogöra för sådan utbildning separat under respektive utvärderingsområde.

För att utbildningsutvärderingen ska bli en del av ämnets kvalitetsarbete ska arbetet med självvärderingen göras i dialog mellan enhetschef, lärare, programansvariga, ämnesansvarig och studentrepresentant. Den som är ytterst ansvarig för utbildningsutvärderingens genomförande är prefekt.

I självvärderingen ska ämnet ge exempel som beskriver såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden, inklusive planerade och genomförda åtgärder med anledning av tidigare utbildningsutvärderingar eller externa granskningar. Tyngdpunkten i självvärderingen ska ligga på den egna analysen och de egna förslagen till åtgärder för att säkerställa hög kvalitet i utbildningen. Självvärderingen ska därför avslutas med ett förslag på en utvecklingsplan som sammanfattar de viktigaste åtgärderna och hur dessa ska hanteras, vem som ansvarar för vad och när åtgärderna ska vara genomförda.

Studenternas perspektiv på och inflytande över utbildningarna är av stor vikt. Studentkåren ska därför erbjudas att utse en studentrepresentant som kan delta i arbetet med självvärderingen. Studentkåren ska även beredas möjlighet att inkomma med synpunkter på det färdiga utkastet till självvärderingen.

Självvärderingens disposition, omfattning och bilagor

Självvärderingen, som ska bestå av analyser av verksamheten utifrån utvärderingsområdena, bör utan bilagor omfatta mellan 6000 och 8 000 ord.³ Självvärderingen, inklusive bilagor, ska kunna läsas och förstås utan ytterligare informationsinhämtning.

Följande bilagor ska fogas till självvärderingen:

1. Sammanställning av utbildningsutbud
2. Sammanställning av söktryck
3. Underlag rörande genomströmning
4. Lärartabell enligt mall
5. Studentkårens eventuella kommentarer till självvärderingen
6. Analys av kursplaner (vid behov och på uppdrag av fakultetsnämnden)
7. Rapport från extern granskare
8. Kompetensförsörjningsplan

Universitetskansliet ansvarar för att ta fram bilagorna 1-7. Dessa bilagor ska kontrolleras och kompletteras av ämnet. Ämnet ansvarar för att ta fram bilaga 8. Vid behov och i samråd med Universitetskansliet kan ämnet skicka in ytterligare bilagor.

³ I vissa fall, till exempel när det gäller en stor mängd program som ska följas upp, kan det vara lämpligt att självvärderingen omfattar mer än 8 000 ord. Om så är fallet ska ämnet samråda med Universitetskansliet om självvärderingens omfattning.

Process

Den interna utbildningsutvärderingen tar i regel inte mer än ett år från att den påbörjas till att fakultetsnämnden fattar beslut om eventuella åtgärder. Processen är densamma för alla utvärderingar, och inleds med ett utvärderingsuppdrag från fakultetsnämnden. I uppdraget anges förutsättningarna för att följa upp ämnet, vilket inkluderar såväl vilka utbildningsprogram och fristående kurser som ska ingå i utvärderingen, en tidplan samt vad den externa granskningen ska omfatta. I utvärderingsuppdraget kan fakultetsnämnden också lägga till frågor utöver vad som framgår av ramverket.

Extern granskning ska genomföras vid alla utbildningsutvärderingar och kan till exempel omfatta en granskning av examensarbeten eller av självvärderingen. Processen för utvärderingen ska anpassas till upplägget för den externa granskningen. Granskningen ska genomföras av en extern ämneskunnig person. Granskaren ska redovisa sina iakttagelser samt eventuella förslag och rekommendationer i en skriftlig rapport och erhåller ett arvode för uppdraget, motsvarande arvodet för prövning av docentur/excellent lärare.

Fakultetsnämndens ordförande (eller den som ordföranden utser) beslutar om eventuella mindre avsteg från tidsplanen, om att utse extern granskare samt om eventuella kompletterande anvisningar för granskningen utöver fakultetsnämndens uppdrag.

Observera att tid måste avsättas för att skriva självvärderingen och att ämnets utvärderingssamordnare (vilken utses av prefekten), lärare och studenter behöver samarbeta för att diskutera de olika utvärderingsområdena, skriva texten och samråda. Universitetskansliet stöttar processen genom kontinuerlig dialog med ämnet.

Steg	Ansvariga
1. Planeringsmöte (inklusive upprättande av tidsplan) med institutionens samordnare för utvärderingen	Universitetskansliet
2. Underlag sammanställs (enligt ovan)	Universitetskansliet
3. Extern granskning planeras och genomförs	Fakultetsnämnden/Universitetskansliet
4. Utvärderingsuppdraget beslutas	Fakultetsnämnden
5. Självvärdering skrivs (samordnare och lärare i samarbete med studenter)	Samordnare/Prefekt
6. Avstämningsmöte/-n genomförs (vid behov under skrivprocessen)	Samordnare/Universitetskansliet
7. Utkast på självvärdering skickas till studentkåren för synpunkter	Universitetskansliet
8. Skrivprocessen avslutas	Samordnare
9. Ämnet får feedback på självvärdering	Universitetskansliet
10. Självvärdering skickas till Universitetskansliet	Prefekt
11. Självvärdering med extern granskares kommentarer skickas till fakultetsledning för beredning	Universitetskansliet
12. Fakultetsnämnden (och/eller ett till nämnden beredande organ) diskuterar inkomna underlag med utvärderingens samordnare och andra representanter, och lämnar synpunkter till ämnet	Fakultetsnämnd

13. Fakultetsnämnden beslutar om eventuella åtgärder, tidplan och former för återkoppling	Fakultetsnämnd
14. Ämnet planerar och genomför åtgärder	Prefekt
15. Åtgärder bevakas och följs upp	Prefekt, fakultetsnämnd
16. Beslut fattas om att avsluta utvärderingen	Fakultetsnämnd

Utvärderingsområden

Nedan följer en redogörelse för de utvärderingsområden som utgör grunden för utbildningsutvärderingen, samt vilken ESG-standard de relaterar till. Efter varje utvärderingsområde följer en vägledande text som syftar till att tydliggöra vad som *kan* inkluderas respektive vad som *ska* inkluderas.

De första fem uppföljningsområdena handlar om förutsättningar för att bedriva utbildning av hög kvalitet och de tre sista uppföljningsområdena om genomförandet av utbildning och resultat utifrån förutsättningarna.

Utvärderingsområde 1. Utbildningsidé

Det finns en genomtänkt idé för ämnet, vilket skapar goda förutsättningar för att långsiktigt bedriva utbildning med hög kvalitet.

ESG:

- 1.1 Policy för kvalitetssäkring
- 1.5 Undervisande personal
- 1.6 Läranderesurser och studentstöd

Vägledning:

1. Beskriv ämnets utgångspunkter, kursernas/programmets uppläggning, målsättningen för ämnet på kort och lång sikt samt planer för framtiden. Beskrivningen ska beröra utbildningens innehållsliga profil, eventuell profilering i relation till andra lärosäten och ämnets forskningsstrategi.

2. Förtydliga hur utbildningsidén förhåller sig till universitetets vision, strategiska mål och pedagogiska grundsyn. Berör särskilt följande övergripande områden: bildning, jämställdhet, hållbar utveckling (till exempel mångfald, jämlikhet, klimat och miljö) och internationalisering.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 2. Forskningsanknytning

Det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

ESG:

- 1.5 Undervisande personal
- 1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Beskriv, utifrån utbildningsidén, hur utbildning och forskning stärker och inspirerar varandra. Det kan exempelvis handla om att:

- Lärarna är forskningsaktiva, ansöker om forskningsmedel för projekt som har relevans för utbildningen och att relevanta forskningsresultat integreras i utbildningen.
- Utbildningens innehåll är grundat i aktuell forskning.
- Utbildningen är utformad så att studenter tränas i att inom sitt område kunna bedöma och värdera forskning och utveckla beredskap att ompröva tidigare kunskap.
- Utbildningen är utformad så att studenter tränas i att självständigt söka kunskap, urskilja, identifiera och lösa problem samt kritiskt värdera olika källor.
- Det bedrivs pedagogisk utveckling med relevans för utbildningen, och utbildningens didaktiska modeller och innehåll är baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Studenter bidrar till pågående forskningsprojekt.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 3. Personalresurser

Lärarnas sammantagna kompetens (vetenskaplig/konstnärlig, professionsrelaterad och pedagogisk) är tillräcklig för att skapa en lärmiljö med stark koppling till både forskning och samhälle.

ESG:

1.5 Undervisande personal

1.6 Läranderesurser och studentstöd

Vägledning:

Beskriv personalsituationen utifrån kompetensförsörjningsplaner och personalstatistik, samt hur mångfald och jämställdhet beaktas i rekrytering, tjänsteplanering och fördelning av uppdrag. Beskriv vilka behov av kompetenser (innehåll och kapacitet) som finns på kort och lång sikt inom ämnet. Detta kan omfatta olika typer av kompetenser: vetenskaplig, konstnärlig, professionsrelaterad, pedagogisk, samt ledarskapskompetens. För utbildningar som leder till yrkesexamina är det av vikt att studenterna har tillgång till handledare med adekvat kompetens vid praktik eller verksamhetsförlagd utbildning.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 4. Förutsättningar för lärande

Utbildningen skapar förutsättningar för studenterna att nå målsättningarna för utbildningen.

ESG:

1.2 Utformning och inrättande av utbildning

1.3 Studentcentrerat lärande, undervisning och bedömning

1.5 Undervisande personal

1.6 Läranderesurser och studentstöd

1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Beskriv hur ämnet, utifrån den pedagogiska grundsynen, skapar förutsättningar för studenterna att nå examensmålen samt de övergripande målsättningarna om bildning och kritiskt tänkande. Belys även följande frågeställningar:

- Skapar den pedagogiska och fysiska miljön goda förutsättningar för studenter att nå målsättningarna?
- På vilka sätt skapas förutsättningar för studenter att ta eget ansvar för sitt lärande?
- Hur säkerställs kopplingen mellan examensmål, kursmål, lärandeaktiviteter och examinationer (konstruktiv länkning)?
- Hur arbetar ämnet för att säkerställa att examinationsformerna är både rättssäkra och ändamålsenliga?

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 5. Kvalitetsarbete

Kvalitetsarbetet är systematiskt och präglas av ett fokus på utveckling och förbättring av utbildningen. Både studenter och lärare stimuleras att ta en aktiv roll i utvecklingen av utbildningens verksamhet.

ESG:

1.1 Policy för kvalitetssäkring

1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Beskriv de processer och rutiner som används för att säkra kvalitet och rättssäkerhet i utbildningen. Vilka åtgärder har genomförts utifrån tidigare interna eller externa utvärderingar och granskningar på kurs-, program- och ämnesnivå, och hur har resultaten av åtgärderna utvärderats?

Beskriv hur studenter representeras inom olika organ och hur de görs aktivt delaktiga i processer och beslut som rör utbildningen och dess kvalitetsutveckling.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 6. Söktryck och dimensionering

Utbildningen är kvalitetsmässigt hållbar sett utifrån söktryck och dimensionering.

ESG:

1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Resonera kring hur utbildningen inom ämnet är dimensionerad, exempelvis avseende antal platser, antal förstahandssökande per antagen, samhällets behov, lärarresurser, VFU-platser etc. Presentera en analys av hur detta förhåller sig till pedagogiska förutsättningar och utgångspunkter för att kunna skapa en stimulerande lärmiljö (se också utvärderingsområde 4). Belys även aspekter av jämställdhet och jämlikhet när det gäller sökande till utbildningen.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 7. Genomströmning och fortsatta studier på högre nivå

Genomströmningen är god. Utbildningen ger förutsättningar för vidare studier och alumnerna har goda förutsättningar på arbetsmarknaden.

ESG:

1.3 Studentcentrerat lärande, undervisning och bedömning

1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Reflektera över genomströmningen i utbildningen:

- För **utbildningsprogram på grundnivå och avancerad nivå** bör reflektionen utgå från hur många studenter som registrerats på första terminen och hur många som går vidare till utbildningens tredje termin. Redogör även för hur många som slutför utbildningens alla kurser respektive erhåller examensbevis.
- För **övrig utbildning på grundnivå och avancerad nivå** bör reflektionen utgå från genomströmningen på kursnivå.
- För **utbildning på forskarnivå** bör reflektionen utgå från antagningstillfället och ställas i relation till tidpunkten för slutförandet av utbildningen/utfärdandet av examen.

Beskriv möjligheterna att gå vidare till studier på avancerad nivå respektive forskarnivå vid Örebro universitet och/eller annat lärosäte.

Analysera era alumnens förutsättningar på arbetsmarknaden utanför och inom akademien, både på kort och på lång sikt, samt ämnets utbud av fortbildning för yrkesverksamma.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet, och **föreslå eventuella åtgärder**.

Utvärderingsområde 8. Profession och samhälle

Ämnet säkerställer att utbildningen har professions- och/eller samhällsrelevans.

ESG:

1.9 Kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

Beskriv på vilket sätt professions- och/eller samhällsperspektivet inkluderas i utbildningen och i utbildningens utvecklingsarbete. En utgångspunkt kan vara utbildningens kontakter med professionsföreträdare och/eller samhällsrepresentanter och hur dessa bidrar till att säkerställa utbildningens aktualitet och relevans.

Beskriv även hur utbildningens kontakter med samhället skapar goda förutsättningar för studenternas kommande arbetsliv.

Avsluta med **analys och bedömning** av utvärderingsområdet och **föreslå eventuella åtgärder**.

9. Sammanfattande analys, bedömning och utvecklingsplan

Ovanstående analyser och bedömningar sammanställs i en utvecklingsplan som ska vägleda ämnets arbete de kommande åren.

ESG:

1.9 Kontinuerlig utvärdering och regelbunden granskning av utbildningarna

Vägledning:

En övergripande analys och bedömning utifrån självvärderingen och en utvecklingsplan presenteras. Utvecklingsplanen sammanfattar de viktigaste åtgärderna, vem som ansvarar för vad och när åtgärderna ska vara genomförda. Utvecklingsplanen ska vara vägledande för ämnets framtida arbete samt utgöra en grund för fakultetsnämndens beslut om åtgärder.